

NIETZSCHE'NİN İRKÇILIK KARŞITI FELSEFESİ VE NAZİ İDEOLOJİSİ ARASINDAKİ ÇATIŞMA: ÜSTİNSANIN YÜKSELİŞİ VE NAZİ İRKÇILIĞI

Umud ORUJOV¹

Öz

İrk teorileri ve sosyal Darwinizm, Alman milliyetçiliğinin ve antisemitizmin kabul edildiği dönemde önemli bir rol oynamış, toplumsal geleneklerin yerine getirilmesine yönelik bir temele olanak tanınmıştır. Bu çalışmada, 19. yüzyıl filozofu Nietzsche'nin üstinsan kavramı ile 20. yüzyılda ortaya çıkan Nazi ideolojisi arasındaki ilişki incelenmiş ve Nietzsche felsefesinin yanlış yorumlanmasının nasıl Nazi ırkçılığı gibi ideolojilere yol açabileceği tartışılmıştır. Literatürdeki Nietzsche yorumları gözden geçirilmiş ve onun yaşam felsefesinin temel ilkeleri ve yaklaşımları, özellikle ırkçılık karşıtı perspektifi vurgulanmıştır. Milliyetçilik ve ırkçılığa karşı durarak, bireyin değerini ve yaratıcı potansiyelini ön plana çıkaran filozofun felsefesi, insanları sınırlayan herhangi bir kolektif kimliğin, bireysel özgürlüğü tehdit ettiğini savunmuştur. Nietzsche "Böyle Buyurdu Zerdüş" ve "İyinin ve Kötünün Ötesinde" ve diğer eserlerinde insanları statik bir ırk ya da ulus kimliğiyle tanımlamanın, onların gerçek varoluşunu ve gelişimini engellediğini ifade etmiştir. Çalışmanın amacı, Alman faşizminin Nietzsche'nin düşüncelerini nasıl yanlış yorumladığını ve bu yanlış anlamının hangi tehlikeli sonuçlara yol açabileceğini ortaya koymaktır. Makalede Nietzsche'nin felsefesinin derinlemesine incelenmesi ve doğru bir şekilde yorumlanması gerektiği vurgulanmış, yorumlamaların toplumsal ve entelektüel düzeyde nasıl önemli etkiler doğurabileceği üzerinde durulmuştur. Literatür taraması yöntemi ile üstinsan felsefesi ve ırkçılık arasındaki farklar ve benzerlikler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesinin günümüzdeki önemi ve öğretileri üzerine yapılan değerlendirmeler çalışmanın sonuç kısmında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nietzsche, Üstinsan, İrkçılık, Nazi ideolojisi, Felsefe

NIETZSCHE'S ANTI-RACIST PHILOSOPHY AND THE CONFLICT WITH NAZI IDEOLOGY: THE RISE OF THE UBERMENSCH AND NAZI RACISM

Abstract

Race theories and social Darwinism played a significant role during a period when German nationalism and anti-Semitism were accepted, providing fundamental opportunities for fulfilling social traditions. The relationship between Nietzsche, a prominent 19th-century philosopher known for his concept of the "Übermensch," and the Nazi ideology that emerged in the 20th century has been examined, discussing how the misinterpretation of Nietzsche's philosophy could lead to ideologies like Nazi racism. The literature on Nietzsche has been reviewed, emphasizing his life philosophy's fundamental strategies and applications, particularly from a racist perspective. By opposing nationalism and racism, Nietzsche foregrounds the value of the individual and creative potential, arguing against any collective identity that limits people, as a threat to personal freedom. In works like "Thus Spoke Zarathustra" and "Beyond Good and Evil," he expresses that defining individuals by a static race or national identity hinders their true existence and development. The study aims to reveal how German fascism misinterpreted Nietzsche and the dangerous paths that this misunderstanding could lead to. The paper emphasizes the need to examine and correctly interpret Nietzsche's philosophy, discussing how interpretations can have significant societal and intellectual impacts. Through a literature review, the differences and similarities between the concept of the "Übermensch," geology, and racism are explored in detail. Finally, assessments are presented regarding the contemporary significance of Nietzsche's thoughts on racism.

Keywords: Nietzsche, Overman, Übermensch, Nazi ideology, Philosophy

¹ Doktorant, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, umudorujov@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0347-3001

Bu Yayına Atıfta Bulunmak İçin: Orujov, U. (2024), Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesi ve Nazi ideolojisi arasındaki çatışma: Üstinsanın yükselişi ve Nazi ırkçılığı. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 122-132.

GİRİŞ

Toplum psikolojisi, faşizmin yönetim stratejileri, hukukun faşist devlet içindeki işlevi, kitle hareketleri ve faşizmin işleyiş mekanizmaları gibi konular, literatürde detaylı olarak ele alınmıştır. Örneğin, Donduran ve Gedik'in "Yükselen Popülizm Tehdidi: Yirmi Birinci Yüzyılda Faşizmin Gölgesi" adlı çalışmaları, faşizmin çağdaş yansımalarını ve kitle psikolojisi üzerindeki etkilerini incelemektedir. Ayferi Göze'nin "Liberal Marxiste Faşist Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet" kitabı, ideolojik çatışmaların dinamiklerini ele alırken, Neil Faulkner'in "Tırmanan Faşizmin Kitle Psikolojisi" eseri, kitle psikolojisi açısından faşizmin kökenlerine dair derinlemesine bir analiz sunmaktadır. Wilhelm Reich'in "Faşizmin Kitle Psikolojisi" yapıtı, bireylerin psikolojik durumları ile toplumsal hareketler arasındaki ilişkiyi aydınlatmaktadır. Theodor W. Adorno'nun "Faşizm ve Propaganda" çalışması, faşizmin propaganda stratejilerini incelerken, Roger Griffin'in "Faşizmin Doğası" eseri, faşizmin temel özelliklerini ele almaktadır. Demirhan Fahri Erdem ve Çiğdem Erdem'in "İtalya'da Faşizmin Yükselişi ve Antonio Gramsci'nin Faşizm Karşıtı Strateji ve Taktikleri" adlı çalışması, Gramsci'nin fikirlerini gündeme getirirken, Nicos Poulantzas'ın "Faşizm ve Diktatörlük" eseri, faşizmi sosyolojik bir bakış açısıyla analiz etmektedir. Faşizmle ilgili düşünürler arasında Nietzsche, Fichte, Heidegger gibi önemli felsefeciler ve Nazi dönemi hukukçusu Carl Schmitt gibi etkili figürler de öne çıkmaktadır (Zengin, 2019). Bu makale, özellikle Nietzsche'nin üstinsan kavramını faşist ideolojinin işleyişi ve toplum üzerindeki etkileri bağlamında irdelemeye odaklanmıştır.

Alman faşizmi, 20. yüzyılın en önemli siyasi ideolojilerden biri olarak dikkat çekmektedir. Almanya'nın savaş sonrası ekonomik kriz ve toplumsal huzursuzluklarıyla beslenen hem tarihsel hem de entelektüel bir arka plana sahip olan Alman faşizm ideolojisi, siyasi bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Adolf Hitler'in liderliğindeki Nazi Partisi, toplumun geniş kesimlerinde popülerlik kazanmış ve militarist, milliyetçi ve aşırı sağcı ideolojileri benimsemiştir. Alman faşizminin kökenlerine baktığımızda, 19. yüzyıl Alman düşünce hayatının etkisini gözlemlemekteyiz. Özellikle Hegel'in devlet anlayışı ve Nietzsche'nin güç vurgusu gibi felsefi öğretilerinin yanlış yorumlanması, faşist ideolojinin oluşumunda belirleyici rol oynamıştır (Redner, 2002: 117). Alman milliyetçiliği ve ırkçılığı da faşizmin temel taşlarından birini oluşturmuştur. Nazi Partisi ideoloğu Alfred Rosenberg, Nietzsche'yi Nazi devriminin manevi rehberi olarak tanımlayarak, faşizmin iktidara yükselmesini destekleyen bir "ethos" oluşturma gayreti içinde olmuştur.

Bu araştırma makalesi, Friedrich Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesinin yanlış yorumlanmasını ve bu yorumlamadan etkilenen Nazi ideolojisini incelemeyi amaçlamaktadır. Nietzsche'nin düşünceleri, özellikle üstinsan kavramı, bireyin potansiyelini vurgularken, Nazi ideolojisi ise ırk temelinde bir ayrımcılık ve üstünlük anlayışını benimsemiştir. Bu iki zıt düşünce yapısının karşılaştırılması, faşizmin ideolojik temellerini anlamamıza ve tarihsel bağlamda yaşanan travmaları daha iyi kavramamıza katkıda bulunmaktadır.

Çalışmada Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesinin yanlış yorumlanması sonucunda, Nazi ideolojisini nasıl şekillendirdiğini ortaya koyarak hem felsefi hem de tarihsel bir bakış açısı sunmak hedeflenmiştir. Böylece, geçmişte yaşanan bu çatışmanın günümüzdeki ideolojik tartışmalar üzerindeki etkileri daha iyi anlaşılabilir.

NİETZSCHE VE FELSEFESİNE GENEL BAKIŞ

Friedrich Nietzsche (1844-1900), 19. yüzyıl felsefe geleneğinde öne çıkan ve birçok modern düşüncenin temelini oluşturan bir filozoftur. Onun düşünceleri, Batı felsefesinin geleneksel normlarına ve ahlaki değerlerine meydan okuyarak, radikal bir yeniden değerlendirme ve eleştiri süreci başlatmıştır. Nietzsche'nin felsefesi, insanın özgürlüğü, güç istenci (Wille Zur Macht), Üstinsan (Übermensch) ve köle ahlakı gibi kavramlar üzerine odaklanırken, bu kavramlar bir araya gelerek onun dünya görüşünü şekillendirmiştir (Megill, 1998).

Nietzsche'nin önemli eserleri arasında "Böyle Buyurdu Zerdüş", "Ahlakın Soy Kütüğü", "İyinin ve Kötünün Ötesinde", "Ecce Homo" ve "Deccal" eseri bulunmaktadır. Bu eserler, felsefi düşüncelerinin derinliğini ve çeşitliliğini gösterirken, Nietzsche'nin ahlaki eleştirilerini, dinin rolünü ve insanın potansiyelini tartıştığı merkezi temaları işlemektedir (Megill, 1998). Nietzsche'nin düşüncesi, nihilizm olarak bilinmektedir ve bu felsefenin özeti "Tanrı öldü" ifadesiyle yapılmıştır. Bu ifade, hiçlik fikrinin yayıldığını doğrularken, aynı zamanda doğaüstü, kısıtlayıcı ve yükümlülük getiren bir dünyanın sona erişine işaret etmektedir. Ancak nihilizm, tarihsel bir olgudur ve savunulan bir görüş veya öğreti değildir; tam tersine, Batı tarihinin temel bir olayıdır. Nietzsche, nihilizmi Batı tarihinin "iç mantığı" olarak algılamaktadır (Heidegger, 2001: 14-22).

Nietzsche'nin felsefesi, Batı düşüncesinin geleneksel ahlaki normlarına yönelik keskin bir eleştiriyle başlamıştır. Ona göre, "köle ahlakı" olarak adlandırdığı ve toplum tarafından dayatılan ahlaki değerler, insanın yaratıcılığını ve gücünü kısıtlamaktadır. Nietzsche, bireyin kendi değerlerini yaratması gerektiğini savunmuş ve bu süreci üstinsan kavramı aracılığıyla açıklamıştır. Üstinsan, insanın kendini aşması ve potansiyelini en yüksek düzeye çıkarması gereken ideal bir figür olarak ortaya çıkmıştır (Ansell-Pearson, 1998: 138). Nietzsche'nin felsefesinde merkezi bir rol oynayan bir diğer kavram da "Güç İstenci" (Wille Zur Macht) olmuştur. Bu kavram, insanın temel güdüsünü ve dünya üzerindeki etkisini açıklamak için kullanılmaktadır. Güç istenci hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkili olan insanın içsel motivasyonunu ve yönlendirici gücünü ifade eder.

Nietzsche'nin düşünceleri hem çağdaşları üzerinde hem de sonraki nesillerde derin ve kalıcı bir etki yaratmış, felsefi ve entelektüel alanda geniş bir yankı uyandırmıştır. Onun eleştirel yaklaşımı, dilin rolü, ahlaki normların kökenleri ve insan doğasının anlamı gibi konular, birçok disiplinde tartışılmış ve araştırılmıştır. Özellikle dekonstrüksiyonistler, varoluşçular ve postmodernist düşünürler, Nietzsche'nin felsefi analizlerinden önemli ölçüde etkilenmiş ve onun düşüncelerini kendi çalışmalarına entegre etmişlerdir. Ancak, Nietzsche'nin felsefesi aynı zamanda ciddi eleştirilere de maruz kalmıştır. Özellikle üstinsan kavramının tehlikeli yorumları ve ahlaki normlara yönelik radikal eleştirileri, eleştirmenler tarafından sıkça tartışılmış ve sorgulanmıştır.

Friedrich Nietzsche, Batı düşüncesinin en etkileyici ve tartışmalı figürlerinden biridir. Onun felsefesi, insanın özgürlüğü, ahlaki değerlerin yeniden değerlendirilmesi ve güç arzusu gibi temel konular üzerine derinlemesine bir analiz sunmaktadır. Nietzsche'nin eserleri, sadece felsefe ve edebiyat alanları üzerinde değil, aynı zamanda sosyoloji, psikoloji, politika ve sanat gibi geniş bir yelpazede farklı disiplinler üzerinde de derin bir etki yaratmıştır. Nietzsche'nin derinlikli ve çeşitli düşünceleri, günümüzde de felsefi tartışmaların merkezinde yer almakta ve ileri düzeyde akademik araştırmalar için önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Nietzsche'nin Irkçılık Karşıtı Felsefesi: Temel İlkeler ve Yaklaşımlar

Irk kavramı, genellikle aynı soydan gelen, aynı dil ve dini inançlara sahip insan gruplarını tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Irk, hem insan türünü veya soyunu genel anlamda ifade ederken hem de belirli fizyolojik özelliklere sahip grupları veya belirli tinsel niteliklere sahip bireyleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu bağlamda, ırk terimi hem biyolojik hem de kültürel anlamda bir sınıflandırma yapmayı amaçlamaktadır (Şenel, 1984: 27).

Irkçılık, bir birey veya grupların, diğer birey veya gruplara karşı biyolojik veya kültürel olarak temellendirilmiş bir üstünlük iddiası taşıyan ve bu iddiaları sosyal, siyasal veya ekonomik ayrımcılık eylemlerine dönüştüren ideolojik bir yapılandırma. Irkçılık, belirli bir ırkın veya etnik grubun diğerlerinden üstün olduğunu savunan ve bu iddiasını bilimsel verilere dayandırmaya çalışan teorik ve pratik bir düşünce biçimidir. Akademik literatürde ırkçılık genellikle biyolojik determinizm, kültürel aşağılama, ayrımcı politikalar ve stereotipler gibi unsurları içeren kompleks bir fenomen olarak ele alınmaktadır. Irkçılık, genellikle toplumların tarihinde ve kültürel yapılarında köklü bir etkiye sahip olmuş ve çağdaş dünyada da hala tartışılan ve eleştirilen bir konudur (Kırık vd., 2018: 16).

Friedrich Nietzsche, özellikle 19. yüzyıl sonlarından itibaren yükselen ırkçı ve milliyetçi ideolojilere karşı derin bir eleştiri sunmaktadır (Nietzsche, 1997). Onun perspektifinden bakıldığında, ırkçılık ve milliyetçilik, bireyin insanlık değerleriyle bağdaşmayan bir şekilde kategorize edilmesine yol açmaktadır. Nietzsche'nin felsefesi, insanın özgürlüğü, ahlaki değerlerin yeniden değerlendirilmesi ve bireysel güç arzusu gibi kavramlar etrafında şekillenmektedir. Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesi, insanın doğasına ve toplumsal yapıların eleştirilmesine dayanmaktadır. Ona göre, insanın değerleri ve ahlaki normları yaratma kapasitesi, ırk veya etnik kökenle ilişkilendirilemez; bu, insanın özgür iradesinin ve yaratıcılığının ürünüdür. Nietzsche'nin perspektifinden bakıldığında, ırkçılık ve milliyetçilik gibi ideolojiler, bireyin özgürlüğünü ve potansiyelini sınırlayan yapılarıdır. Çünkü bu tip ideolojiler insanı belirli bir biyolojik veya kültürel kategoriye hapsetmeye çalışmaktadır.

Nazizm'in ırk temalarının Nietzsche'nin felsefesinde bazı karşılıkları olduğu iddiası çeşitli tartışmalara konu olmuştur (Hicks, 2010). Nietzsche'nin soy karışımıyla ilgili ifadeleri ise dikkat çekicidir: "İrkların birbirine karıştığı çözülme döneminin insanı, gövdesinde çeşitli soyların mirasını taşıyan, yani zıt, yalnızca zıt da değil, birbirleriyle savaşıyor, birbirlerine pek seyrek rahat veren itkileri ve değer ölçülerini geç kültürün ve kırılmış ışıkların böyle bir insanı, ortalama olarak daha zayıf insan olacaktır. En temel gereksinimi savaşın, yani kendisinin son bulmasıdır; mutluluk ona rahatlatıcı (örneğin Epikürcü ve Hristiyan) ilaç ve düşünme biçimiyle uzlaşarak özellikle dinlenme mutluluğu, rahatsız edilmeme, doymuşluk, sonunda erişilen birlik olarak görünür" (Nietzsche, 1997: 97). Nietzsche'ye göre, ırklar arasındaki karışmanın bireyde değer çatışmalarına yol açarak güçsüz ve kırılabilir bir insan tipi ortaya çıkarabileceği öne sürülmüştür. Bu düşünce, Nazizm'de saf bir ırk oluşturma stratejisi olarak şekillenmiştir. Ancak Nietzsche'nin ahlakın doğallaştırılmasına karşı olan tutumu, Nazi ideolojisinin biyolojik ve ahlaki doğalcılık ilkeleriyle çelişmektedir.

Nietzsche'nin düşüncesinde merkezi bir yer tutan üstinsan kavramı, insanın sıradanlıktan ve toplumsal normlardan kurtulup kendi değerlerini yaratması gerektiğini vurgulamaktadır. Üstinsan, ahlaki kahramanlık ve yaratıcılığı temsil eder; bu kavram, ırk veya ulusal kökenle değil, bireyin içsel gücüyle ilişkilendirilmektedir. Nietzsche'ye göre, gerçek anlamda özgürlük ancak bireyin kendi değerlerini yaratması ve toplumsal baskılardan bağımsız olarak hareket etmesiyle mümkündür (Yavuz, 2001: 145).

Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı duruşu, evrensel insanlık değerleri ve insanın potansiyeli üzerine derin bir düşünceyi içermektedir. Onun perspektifinden bakıldığında, insanın değeri ve önemi, biyolojik, ırksal veya ulusal kökenlerle sınırlı değildir. Yani insan, ahlaki değerler ve yaratıcılık yoluyla kendini ifade eden bir varlıktır. Bu bağlamda, Nietzsche'nin felsefesi, ırkçılık gibi ideolojilere karşı evrensel insanlık değerlerinin savunulması gerektiğini öne sürmekte ve insanın özgürlüğünü, gücünü ve yaratıcılığını desteklemektedir (Nietzsche, 2022).

Nietzsche'nin düşünceleri, günümüzdeki küresel tartışmalar bağlamında da önemli bir rehberlik sunmaktadır. Küreselleşme, çok kültürlülük ve insan hakları gibi konular, Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesiyle ilişkilendirilerek değerlendirilmelidir. Onun eleştirileri, bireyin özgürlüğü ve evrensel insanlık değerleri konusundaki çağdaş tartışmalara katkıda bulunmakta ve felsefi düşüncenin gelecekteki yönünü belirlemektedir.

Nietzsche, "Böyle Buyurdu Zerdüşt" eserinde, insanın potansiyelini gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Burada, bireyin kendini aşma yeteneği üzerinde durarak, üstinsan kavramını tanımlamaktadır. Nietzsche, "İnsanı aşmak, insanın özünde yatan potansiyelin gerçekleştirilmesidir" demiştir (Nietzsche, 2022). Bu, onun birey odaklı felsefesinin temel taşlarından biridir. Ayrıca, "İyinin ve Kötünün Ötesinde" adlı eserinde Nietzsche, ahlaki değerlerin kökenlerini sorgulayarak, bireylerin kendi değerlerini yaratma özgürlüğüne sahip olduğunu belirtmiştir. "Ahlak, bireyin kendi içsel gücüne dayalı olarak şekillenmelidir" diyerek, bireysel gelişimin önemine vurgu yapmıştır (Nietzsche, 1997).

Nietzsche'nin anti-semitizme dair tutumunu incelediğimizde "Edebi Notlar" adlı eserinde, çeşitli toplumsal ve kültürel konulara eleştirel bir yaklaşım sergilediğini ve belirli bir grup veya etnik kökene yönelik önyargılar taşımadığını gözlemlemekteyiz. Örneğin, Yahudilere dair herhangi bir ayrımcı söylemden kaçınarak, insanlığın evrensel değerleri üzerine odaklanmıştır (Nietzsche, 2019).

Bu alıntılar ve bağlamlar, Nietzsche'nin aslında ırkçılığa karşı olan görüşlerinin yanı sıra, bireyin ruhsal ve entelektüel gelişimine verdiği önemi açıkça göstermektedir. Sonuç olarak, onun felsefesinin, bireyin kendini gerçekleştirmesi ve toplumsal normlara meydan okuması üzerine inşa edildiği anlaşılmaktadır.

NAZI İDEOLOJİSİNİN KÖKENLERİ VE İDEOLOJİK TEMELLERİ

Nazi ideolojisi, 20. yüzyılın en karanlık ve etkili ideolojilerinden biridir. Almanya'yı ve dünya tarihini derinden etkileyen bu ideoloji, kökenleri, ideolojik temelleri ve sosyal-politik bağlamıyla birlikte incelendiğinde, içsel ve dışsal faktörlerin nasıl bir araya geldiğini anlamak mümkün olmaktadır. Nazi ideolojisinin kökenleri, 19. yüzyıl sonlarına kadar uzanan birçok faktörün etkileşimiyle şekillenmiştir. Almanya'nın birleşmesi ve Wilhelm Cemiyeti gibi milliyetçi grupların yükselişi, Alman milliyetçiliği ve üstünlük duygularının gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Özellikle Friedrich Nietzsche'nin fikirlerinin yanlış yorumlanması, sosyal Darwinizm ve biyolojik ırkçılık gibi düşünceler Nazi ideolojisinin entelektüel temellerini oluşturmuştur. Nazi ideolojisinin merkezinde, insan ırkları arasında biyolojik üstünlüğe dayalı bir hiyerarşi bulunmaktadır. Sosyal Darwinist düşünceler, insan toplumlarının da doğal seçim yoluyla geliştiğini ve bazı ırkların diğerlerine üstün olduğunu savunmaktadır. Bu düşünce, Nazi liderlerinin ve propagandalarının temelini oluşturmuş ve "üstün ırk" kavramını desteklemiştir (Tutsak, 2017). Nietzsche'yi faşist hareketin öncüsü olarak değil, dönemin derin değer krizinin habercisi ve belirleyici koşullarını işaret eden bir figür olarak görmek mümkündür (Golomb ve Wistrich, 2002: 4-5).

Nazi ideolojisinin en karanlık yönlerinden biri, Yahudi karşıtlığıdır. Anti-semitizm, Orta Çağ'dan beri Avrupa'da var olan bir fenomendir, ancak 19. yüzyılda bilimsel ırkçılık teorileriyle birleşerek daha sistematik ve toplu hale gelmiştir. Nazi rejimi, Yahudilere yönelik yoğun ayrımcılık ve sonunda da soykırım uygulamıştır (Caplan, 2012: 26). Alman romantizmi ve milliyetçilik ideolojisi, organik devlet ve güçlü devlet gibi kavramlarla Alman dilinin ve halk ruhunun övülmesi, ayrıca kan ile toprak temaları, Nazizm'in felsefi zeminini oluşturmuştur. Bu ideoloji, dışlayıcı bir Alman milliyetçiliği özelliği taşıırken, devletini arayan bir millet anlayışıyla anti-semitizm ve kan temelli homojen ulus oluşturma stratejilerine kapı aralamıştır. 1933-1945 yılları arasında Almanya'nın diktatörü olarak iktidarda bulunarak faşist bir rejim kurmuş Adolf Hitler'in "yaşam alanı" (Lebensraum) politikası Almanya dışındaki Alman unsurlarını birleştirme projesi olarak milliyetçilik anlayışının aşırı bir biçimde uygulandığı örneği sunmaktadır. Alman filozof ve Alman İdealizminin önemli temsilcilerinden olan Fichte'nin doğal sınırlar ve dışa kapalı güçlü devlet idealinin militarizm ve faşizmin doğasında belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Fichte'nin "Addresses to the German Nation" adlı eserinde, ulus bilinci ve ortak kültürel mirasın önemi vurgulanmakta ve bu da Alman halkının birliğini pekiştirmek amacı gütmektedir. Eserde eğitim ve kültür, ulusal kimliğin korunmasında merkezi bir rol oynarken, doğal sınırların belirlenmesi gerektiği savunulmuştur. Ayrıca, güçlü bir devletin savunma gücünün artırılması gerektiği fikri, Fichte'nin militarist eğilimlerini ortaya koymaktadır (Fichte, 2012).

Nazi ideolojisinin politik uygulamaları, totaliter bir devlet yapısını teşvik etmiştir. Tek parti yönetimi, lider kültü, sansür, baskı ve toplumun militarize edilmesi gibi özellikler, Nazi Almanya'sının politik ve sosyal dokusunu oluşturmuştur. Nazi ideolojisinin temelleri, sadece entelektüel düşüncelerle değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve tarihsel koşullarla da şekillenmiştir. Bu bağlamda, I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'nın ekonomik sıkıntıları ve Versailles Antlaşması'nın (1919) getirdiği ağır koşullar, Weimar Cumhuriyeti'nin çöküşü (1933) Nazi ideolojisinin yükselişinde kritik rol oynamıştır. Weimar Cumhuriyeti, Almanya'da demokratik bir rejim olarak kurulmuş olsa da içeride ve dışarıda pek çok zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Ekonomik krizler, politik istikrarsızlık ve toplumsal huzursuzluk, Weimar Cumhuriyeti'nin zayıflamasına yol açmış ve Nazi Partisi gibi radikal grupların yükselişine zemin hazırlamıştır (Tutsak, 2017: 192).

1919'da I. Dünya Savaşı'nı sona erdiren ve Almanya'yı ağır tazminatlar ödemeye, toprak kayıplarına ve askeri sınırlamalara tabi tutan Versailles Antlaşması, Almanya üzerinde ağır ekonomik ve siyasi yükler getirmiş ve Alman halkında bir mağlubiyet duygusu yaratmıştır. Nazi propagandası, Versailles Antlaşması'nı ve onun Almanya'ya dayattığı koşulları sık sık kullanarak milliyetçi duyguları körüklemiş ve halkı radikal çözümlere yönlendirmiştir (Tutsak, 2017: 195). 1929'da Amerika Birleşik Devletleri'nin finansal merkezi olan Wall Street'te başlayan ve hızla dünya çapında ekonomik bir krize yol açan Wall Street çöküşü, özellikle Almanya'da derin ekonomik ve toplumsal etkiler yaratmış, ülkede yüksek işsizlik oranlarına ve ekonomik istikrarsızlığa yol açmıştır. İşsizlik ve yoksulluk, Nazi Partisi'nin vaat ettiği çözümler karşısında halkın desteğini artırmış ve radikal siyasi çözümlere yönelimi teşvik etmiştir.

Nazi ideolojisi, Adolf Hitler'in liderliğinde ve Ulusal Sosyalist Alman İşçi Partisi önderliğinde hızla yayılmış ve Almanya'yı etkisi altına almıştır. Partinin 1933'te iktidara gelmesinden sonra, Nazi rejimi totaliter bir yapı kurmuş, politikalarını ve ideolojisini tüm topluma dayatmıştır. Bu süreç, dünya tarihindeki en büyük trajedilere yol açan Holokost'un da yaşanmasına neden olmuştur. Holokost, Nazi Almanya'sı tarafından 1941-1945 yılları arasında gerçekleştirilen, altı milyon Yahudi'nin sistematik olarak öldürüldüğü ve milyonlarca diğer etnik grup, siyasi muhalif ve azınlığın da hedef alındığı soykırımdır (Longerich, 2010). Nazi

ideolojisinin incelenmesi, totaliter ideolojilerin nasıl ortaya çıkabileceğini ve yayılabileceğini anlamak için önemli bir öğreti sunmaktadır (Tutsak, 2017: 197).

NİETZSCHE'NİN ESERLERİNİN YANLIŞ YORUMLANMASI

Friedrich Nietzsche'nin düşünceleri, 20. yüzyıl totaliter rejimleri tarafından çeşitli siyasi ideolojilerin hizmetine sokulmuş ve çarpıtılmıştır. Özellikle Nazi Almanya'sında, Nietzsche'nin fikirleri, güç, üstünlük ve ahlaki olma gibi kavramlar üzerinden kendi propagandalarını meşrulaştırmak için kullanılmıştır (Tutsak, 2017: 191). Bu durum, Nietzsche'nin asıl felsefi katkılarının yanlış anlaşılmasına ve toplumsal tartışmalara neden olmuştur. Nietzsche'nin eserlerinde sıkça rastlanan metaforlar ve alegoriler, zaman zaman doğrudan ve gerçek anlamıyla değil, ideolojik amaçlar için manipüle edilmiş şekillerde yorumlanmıştır. Örneğin, üstinsan kavramı, sadece fiziksel güç ve egemenlik üzerinden anlaşıldığında, Nietzsche'nin asıl amacı olan insanın potansiyelini ve bireysel gelişimini vurgulayan derin anlamını kaybetmektedir. Bu tür yanlış yorumlamalar, Nietzsche'nin düşüncelerinin geniş kitleler tarafından yanlış anlaşılmasına yol açmış ve felsefi mirasının eksik değerlendirilmesine sebep olmuştur.

Nietzsche'nin eserlerinin yanlış yorumlanmasının temelinde, ideolojik manipülasyonlar, ahlaki tartışmaların çarpıtılması ve metaforların yanlış algılanması gibi faktörler bulunmaktadır. Özellikle 20. yüzyıl totaliter rejimlerinin, Nietzsche'nin fikirlerini nasıl kullanıp çarpıttığını anlamak, ideolojik propagandanın nasıl işlediğini anlamak açısından önemlidir (Wisser, 1990: 83). Nazi Almanya'sında, Nietzsche'nin üstinsan ve güçlü liderlik anlayışı gibi kavramlar, Hitler'in ve Nazi ideolojisinin ırksal üstünlük ve totaliter yönetimini meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Oysa Nietzsche'nin asıl amacı, bireysel güç ve insanın potansiyel gelişimi üzerine yoğunlaşan bir felsefi tartışmayı ileri sürmek ve insanın yaratıcılığını öne çıkararak geleneksel ahlaki değerlerin kökenlerini sorgulamaktır (Zengin, 2019: 234-235).

Nietzsche'nin düşüncelerinin Nazi ideolojisi tarafından nasıl yanlış anlaşıldığını anlamak, hem Nietzsche'nin gerçek felsefi katkılarını anlamak hem de ideolojik manipülasyonların nasıl gerçekleşebileceğini kavramak için önemlidir. Nazi rejimi, Nietzsche'nin fikirlerini kendi politikalarının meşrulaştırılması için çarpıtmış ve böylece onun felsefi mirasına zarar vermiştir. Bu nedenle, Nietzsche'nin eserlerini anlamak ve yorumlamak için dikkatli bir yaklaşım benimsemek ve onun düşüncelerini tarihsel ve felsefi bağlamında değerlendirmek gereklidir.

Sonuçta, Nietzsche'nin eserlerinin yanlış yorumlanmasını, birkaç kategoride değerlendirmek gerekirse şöyle özetleyebiliriz. Öncelikle, Nietzsche'nin yazım tarzı ve kullandığı alegorik dil, düşüncelerinin çeşitli şekillerde yorumlanmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle üstinsan kavramı gibi merkezi terimler, bağlamından koparılarak ve yüzeysel bir şekilde değerlendirildiğinde, yanlış anlaşılmalara yol açabilir. Nietzsche, üstinsanı, bireyin potansiyelini aşma yeteneği olarak tanımlarken, bu kavramın ırksal üstünlük ile ilişkilendirilmesi, felsefesinin çarpıtılmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra, Nietzsche'nin felsefesi, 19. yüzyılın sonlarına doğru yükselen milliyetçi ve sosyal Darwinist akımların etkisi altındaydı. Bu dönemde, bazı düşünürler, Nietzsche'nin fikirlerini kendi ideolojik amaçları doğrultusunda yorumlama eğilimindeydiler. Özellikle, Nazi ideolojisi gibi aşırı sağcı hareketler, Nietzsche'nin eserlerini kendi çıkarları doğrultusunda seçici bir biçimde kullanarak, onun düşüncelerini çarpıtmışlardır (Hicks, 2010).

Nietzsche'nin özellikle bu bağlamda "suçlanmasının" bir diğer nedeni, onun bireysel özgürlüğü vurgulayan ve toplumun normlarına meydan okuyan bir felsefeye sahip olmasıdır.

Bu özellik, bazı gruplar tarafından, toplumun ahlaki ve etik normlarına karşı bir saldırı olarak algılanmıştır. Ayrıca, Nietzsche'nin bazı ifadeleri, bağlamından koparılarak alındığında, kolaylıkla yanlış anlaşılabilir ve belirli bir ideolojiye yöneltilir.

Bu değerlendirmede bir diğer tarihi nüans da önem arz etmektedir. Elisabeth Förster-Nietzsche, Friedrich Nietzsche'nin kız kardeşi olarak, onun fikirlerinin sonraki yıllarda nasıl yanlış anlaşıldığı ve çarpıtıldığı konusunda önemli bir figür olmuştur. Nietzsche'nin ölümünden sonra, Elisabeth, kardeşinin eserlerini yayımlamak için Nietzsche arşivini düzenlemiştir. Ancak, bu süreçte eserleri seçici bir şekilde ele alarak, Nietzsche'nin düşüncelerini Nazi ideolojisiyle uyumlu hale getiren bir yaklaşım benimsemiştir. Elisabeth, anti-Semitik ve aşırı sağcı bir Alman milliyetçisi olan Bernhard Förster ile evlenmiştir. Eşinin ideolojisi, Elisabeth'in kardeşinin yazılarına olan yaklaşımını değiştirmiş, onun felsefesinin bazı yönlerini, özellikle de üstinsan kavramını, Nazi ideolojisinin ırkçı ve hiyerarşik yorumlarına zemin hazırlamıştır. Nazi Partisi'nin iktidara gelmesinin ardından, Elisabeth, Hitler ile yakın ilişkiler geliştirmiştir. Bu durum, Nietzsche'nin düşüncelerinin Nazi ideolojisi ile ilişkilendirilmesinin pekişmesine neden olmuştur. Böylece, Nietzsche'nin bireyin özgürlüğü ve potansiyeli üzerine derin düşüncelerinin, yanlış yorumlamalarla birlikte, ırksal üstünlük iddialarına dayanan bir ideolojiye dönüşmesi, tarihsel ve ideolojik bir manipülasyon süreci olarak ortaya çıkmıştır (Safranski, 2003). Bu bağlamda, Nietzsche'nin aslında ırkçılığa karşı olan görüşlerinin anlaşılması için Elisabeth'in etkisinin göz önünde bulundurulması önemlidir.

Nietzsche'nin Felsefesiyle Irkçılık Arasındaki Farklar ve Benzerlikler: Rassenhygiene ve Üstinsan Kavramları

Rassenhygiene terimi, Almanca kökenli bir terim olup "ırk hijyeni" anlamına gelmektedir. Bu kavram, 19. ve 20. yüzyıllarda özellikle Nazi Almanya'sında yaygın olarak kullanılmış ve ırksal "temizlik" veya "saflık" ideolojisi olarak yorumlanmıştır. Rassenhygiene, biyolojik ve genetik unsurların ırksal üstünlüğü destekleyecek şekilde düzenlenmesini ve teşvik edilmesini savunmuştur. Nazi ideolojisinin temel taşlarından biri olan bu kavram, insanların biyolojik özelliklerine dayalı olarak üstün veya aşağı kategorilere ayrılmasını önermiş ve bu ayrımı bilimsel ve sosyal açıdan meşrulaştırmaya çalışmıştır. Rassenhygiene, Alman halkının biyolojik olarak üstün bir ırk oluşturmasını amaçlayan ırkçı bir ideolojidir. (Longerich, 2010: 30).

Friedrich Nietzsche'nin felsefesinde kritik bir rol oynayan Übermensch (Almanca), Overman veya Superman (İngilizce), Üstinsan (Türkçe) kavramı, Nietzsche'nin ırkçı bir ajandayla ilişkilendirilmemesi gerektiğini vurgulayan bir perspektif sunmaktadır; çünkü Nietzsche, açıkça ırkçılığa karşı çıkmıştır. Nietzsche, insanın potansiyelini maksimize etmesi gerektiğini ve bu süreçte üstinsan olarak nitelendirilebilecek bireylerin, kendilerini aşmaları ve toplum için değer yaratmaları gerektiğini savunmuştur. Ona göre, bu kavram biyolojik bir üstünlüğü ifade etmekten ziyade, ahlaki ve entelektüel bir gelişimi temsil etmektedir (Solomon ve Kathleen, 2001: 47).

Friedrich Nietzsche'nin felsefesi ile ırkçılık arasındaki ilişki kompleks ve sıklıkla yanlış anlaşılmuş bir konudur. Nietzsche'nin düşünceleri, ırksal hiyerarşi veya biyolojik üstünlük kavramları üzerine değil, bireysel potansiyelin ve yaratıcılığın geliştirilmesi üzerine odaklanmıştır. Onun üstinsan kavramı, insanların kendi iradeleri ve çabalarıyla üstün hale gelebileceği fikrini taşımakta; bu da tamamen biyolojik bir ayrıma veya ırksal hiyerarşiye dayanmaz. Nietzsche'nin felsefesi ile ırkçılık arasındaki temel farklardan biri, Nietzsche'nin insanın ahlaki ve entelektüel gelişimini vurgulayan perspektifidir. Onun düşünceleri, insanın özgür iradesi ve yaratıcılığıyla kendini aşabileceği ve topluma katkı sağlayabileceği fikrini

desteklemektedir. Diğer yandan, ırkçılık biyolojik determinizm ve ırksal hiyerarşiye dayanarak insanları doğal olarak sınıflandırmayı ve ayrımlar yapmayı amaçlamaktadır. Nietzsche'nin akıl yürütme sürecini zayıflatıcı olarak görmesi ve üstinsanı güç isteğiyle, riskli yaşamı kabul eden ve hatta kahramanlıkla ölüme meydan okuyan biri olarak tanımlaması, faşist grupların aradığı özellikleri çağrıştırmaktadır (Michel, 2011: 14). Nazilerin Nietzsche'den alabileceği fikirlerden biri de Nietzsche'nin 19. yüzyıl medeniyetini yıkıcı, ağırlaşmış ve yumuşak bulmasıyla ilişkilendirilebilir. Almanların sert Nordik mirasıyla karşılaştırıldığında bu durumu eleştirdiği pasajları seçebiliriz. Nietzsche'nin o dönemde üretilen eserlere, Hristiyanlığa, insani hareketlere ve parlamenter hükümetlere yönelik eleştirileri, Nazi ideolojisine uygun görünebilecek düşüncelerdir (Brinton, 1940: 134). Benzerlikler ise Nietzsche'nin güç ve irade kavramlarının, ırkçı ideolojiler tarafından güçlü ve zayıf ayrımını meşrulaştırmak için kullanılabileceği noktasında ortaya çıkmaktadır. Ancak Nietzsche'nin güç kavramı, biyolojik bir sınıflandırmayı destekleyen bir mekanizma olarak düşünülmemelidir.

Günümüzde Nietzsche'nin felsefesine dayanan veya onun fikirlerinden etkilenen ideolojiler veya siyasi görüşler mevcuttur, ancak bu kullanımlar genellikle farklı yorumlara tabi tutulmuş ve çeşitli şekillerde uygulanmıştır. Nietzsche'nin felsefesi, bazı radikal sağ ve radikal sol ideolojiler tarafından da çeşitli şekillerde yorumlanmıştır (Hicks, 2010). Özellikle sağcı yorumlarda, Nietzsche'nin "üstinsan" ve "güç" vurguları bazen ayrımcı veya hiyerarşik bir şekilde yorumlanabilmektedir. Solcu yorumlarda ise, Nietzsche'nin güç ve egemenlik kavramları, mevcut toplumsal yapıların eleştirisi ve dönüşümü için kullanılabilir (Conway, 1997).

Friedrich Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesi, insanın özgürlüğü, ahlaki değerlerin kökenleri ve bireyin potansiyeli üzerine derin bir düşünce sürecini yansıtmaktadır (Nietzsche, 2022). Onun felsefesi, ırkçılık gibi ideolojilere karşı sert bir eleştiri sunarken, evrensel insanlık değerlerinin ve bireyin yaratıcılığının önemini vurgulamaktadır. Nietzsche'nin perspektifi, günümüzdeki küresel tartışmalar bağlamında hala önemli bir rehberlik sunmakta ve felsefi açıdan düşünceye ve eyleme ilham vermeye devam etmektedir. Nietzsche'nin bu düşünceleri, tarihsel olarak ırkçılığın ve milliyetçiliğin kötüye kullanımını karşısında bir uyarı niteliği taşımaktadır. Bugün Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı öğretileri, küresel çapta artan aşırıcılık, milliyetçilik ve etnik ayrımcılık gibi sorunlarla başa çıkmak için önemli bir referans noktası olabilmektedir.

SONUÇ

Bu makalede, Friedrich Nietzsche'nin felsefesinin Nazi ideolojisiyle olan çatışmasını anlamak ve değerlendirmek amacıyla derinlemesine bir inceleme sunulmuştur. Nietzsche'nin düşünceleri, özellikle üstinsan kavramı ve ırkçılık karşıtı temaları üzerine odaklanmış, bu bağlamda Nietzsche'nin felsefesinin nasıl yanlış yorumlandığı ve manipüle edildiği gösterilmiştir. Ayrıca, Nietzsche'nin felsefesinin günümüzdeki toplumsal ve entelektüel tartışmalardaki yeri ve önemi de tartışılmıştır.

Nietzsche'nin felsefesi, insanlık tarihinde derin izler bırakmış ve birçok farklı şekilde yorumlanmıştır. Onun temel eserleri, özellikle de "Böyle Buyurdu Zerdüş" ve "İyinin ve Kötünün Ötesinde", bireyin özgürlüğü, gücü ve sorumluluğu üzerine derin düşünceler içermektedir. Nietzsche'nin merkezi kavramlarından biri olan üstinsan, insanın kendi potansiyelini gerçekleştirmesi ve geliştirmesi gerektiği fikrini işlemektedir. Ancak, bu kavram zamanla Nazi ideolojisi tarafından çarpıtılmış ve ırksal üstünlük iddialarına dayanan bir ideoloji haline getirilmiştir. Nietzsche'nin aslında bireyin ruhsal ve entelektüel gelişimine odaklandığı, herhangi bir ırksal veya biyolojik üstünlüğü savunmadığı açıkça anlaşılmıştır. Örneğin, "Böyle

Buyurdu Zerdüş" adlı eserinde Nietzsche, üstinsan kavramını tanımlarken, bu figürün ırksal bir üstünlük değil, bireyin kendi potansiyelini gerçekleştirmesi anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Zerdüş, insanları kendi değerlerini yaratmaya teşvik eder ve "Kendini aşmak, insanın en yüksek amacıdır" demiştir. Ayrıca, "İyinin ve Kötünün Ötesinde" eserinde Nietzsche, ahlaki değerlerin kaynağını sorgulayarak, bireylerin kendi içsel güçleri doğrultusunda değerlerini oluşturma özgürlüğüne sahip olduklarını belirtmiştir. Bu, onun ırksal veya biyolojik üstünlük iddialarına karşı bir duruş sergilediğinin açık bir göstergesidir. Nietzsche'nin yazılarında, herhangi bir grup veya etnik kökenin üstünlüğünü savunan bir dil yoktur. Aksine, o, bireyselliği ve insanın ruhsal gelişimini ön plana çıkarmıştır.

Nazi ideolojisinin kökenleri ve temelleri, ırksal hiyerarşi ve öjenik düşünceler üzerine kurulmuştur. Özellikle "ırk hijyeni" (Rassenhygiene) kavramı, Nazi rejiminin insan ırklarını üstünlük sırasına koyma ve "ırksal iyileştirme" adı altında ırksal ayrımcılık ve soykırım politikalarını haklı gösterme aracı olmuştur. Bu bağlamda, Nietzsche'nin felsefesi ile Nazi ideolojisi arasındaki çatışma açıkça ortaya çıkmaktadır. Nietzsche'nin felsefesi bireysel güçlenmeyi ve insanın potansiyelini gerçekleştirmesini teşvik ederken, Nazi ideolojisi kolektif üstünlük iddialarına dayanarak bireyin özgürlüğünü ve insanlık onurunu hiçe saymıştır.

Özellikle üstinsan kavramı, Nazi propagandasında ve ideolojik temellerinde bir katalizör olarak kullanılmıştır. Nietzsche'nin aslında felsefi bir kavram olarak ortaya koyduğu üstinsan, Nazi ideolojisi tarafından ırksal bir üstünlük iddiasına dönüştürülmüş ve bu çarpıtma, onun felsefesinin geniş kitlelerce yanlış anlaşılmasına yol açmıştır.

Nietzsche'nin yaşamı boyunca, özellikle antisemitizm ve milliyetçilikle olan mesafesi, diğer çağdaşlarının veya filozoflarının fikirlerinin Nazi ideolojisiyle daha az ilişkilendirilmesine yol açmıştır. Nietzsche'nin felsefesinin bazen "açık uçlu" ve yorumlanmaya açık olması, Nazi ideologlarının ona yönelmesini kolaylaştırmıştır. Diğer filozoflar, genellikle daha belirgin bir şekilde yerleşik ideolojilere sahipken, Nietzsche'nin düşünceleri daha özgür ve provokatif olduğu için, özellikle Hitler ve Nazi liderleri tarafından, kendi totaliter anlayışlarını meşrulaştırmak amacıyla seçilmiştir. Bu bağlamda, Nietzsche'nin felsefesinin "suçlanmasının" nedeni, felsefesindeki bazı kavramların ideolojik olarak manipüle edilebilir olmasıdır; diğer filozoflar ise genellikle daha net, sabit ve belirgin ideolojik duruşlara sahip oldukları için Nazi ideolojisiyle bu kadar yoğun ilişkilendirilmemiştir.

Günümüzde Nietzsche'nin ırkçılık karşıtı felsefesinin ve bireysel güçlenme vurgusunun önemi giderek artmaktadır. Özellikle toplumsal eşitlik, insan hakları mücadeleleri ve ırkçılıkla mücadelede Nietzsche'nin felsefesi, insanın özgürlüğüne ve potansiyeline odaklanarak önemli bir rehberlik sunabilir. Ancak, Nietzsche'nin düşüncelerinin yanlış yorumlanmasının ve ideolojik manipülasyonların nasıl tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini de unutmamak gerekmektedir. Bu nedenle, Nietzsche'nin eserlerinin dikkatli bir şekilde okunması ve yorumlanması, onun felsefesinin sağlam temeller üzerine oturtulmasını sağlayabilir ve bu temelde güçlü bir eleştirel düşünce geleneğinin sürdürülmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Ansell-Pearson, K. (1998). *Kusursuz nihilist*. Ayrıntı.

Brinton, C. (1940). The national socialists' use of Nietzsche. *Journal of The History of Ideas*, 60 (2), 131-150.

Caplan, J. (2012). *Hitler Almanyası (1933-1945)*. İnkılap.

Conway, D. W. (1997). *Nietzsche and the political*. Routledge.

- Fichte. (2012). *Addresses to the German nation*. Cambridge University Press.
- Golomb, J. ve Wistrich, R.S. (2002). *Nietzsche, godfather of fascism?* Princeton University.
- Heidegger, M. (2001). *Nietzsche'nin Tanrı öldü sözü ve dünya resimleri çağı*. Asa.
- Hicks, S. R. C. (2010). *Nietzsche and the Nazis*. Ockham's Razor.
- Kırık, A. M., Öztürk, F., Esra, S. R., & Orujova, A. (2018). Bir tutum ve davranış biçimi olarak ırkçılığın pekiştirilmesinde reklamcılığın rolü. *Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, 4 (1), 15-22.
- Longerich, P. (2010). *Holocaust: The Nazi persecution and murder of the Jews*. Oxford University.
- Megill, A. (1998). *Aşırılığın peygamberleri*. Bilim ve Sanat.
- Michel, H. (2011). *Faşizmler*. İletişim.
- Nietzsche, F. (1997). *İyinin ve kötünün ötesinde*. Gündoğan.
- Nietzsche, F. (2019). *Otobiyografik yazılar ve notlar*. Pinhan.
- Nietzsche, F. (2022). *Böyle buyurdu Zerdüşt*. Kitapyurdu.
- Redner, H. (2002). Philosophers and anti-semitism. *Oxford University Press, Modern Judaism*, 22 (2), 115-141.
- Safranski, R. (2003). *Nietzsche – a philosophical biography*. Granta.
- Solomon, R. C., & Kathleen, M.H. (2001). *What Nietzsche really said*. Knopf Doubleday.
- Şenel, A. (1984). *İrk ve ırkçılık düşüncesi*. Bilim ve Sanat.
- Tutsak, A. (2017). Hitler Almanyası'nın yayılmacı politikası ve İkinci Dünya Savaşı (1932-1945). *Akademik Bakış*, (63), 190-208.
- Yavuz, H. (2001). Nietzsche ve Bengi Dönüş. *Cogito Düşünce Dergisi*, (25), 143-147.
- Zengin, H. S. (2019). Nietzsche ve Heidegger'in Alman Faşizmi üzerindeki etkilerine dair bir inceleme. *Tarih Okulu Dergisi*, 12 (39), 226-246.
- Wisser, R. (1990). Friedrich Nietzsche: Üstün insan görünürde mi? *İstanbul Üniversitesi. Felsefe Arkivi*, (27), 75-97.